

РЕШЕНИЕ

№ Ц-44

от 30.12.2021 г.

КОМИСИЯТА ЗА ЕНЕРГИЙНО И ВОДНО РЕГУЛИРАНЕ

на закрито заседание, проведено на 30.12.2021 г., след като разгледа относимите факти и обстоятелства за определяне на пределната цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия, установи следното:

Съгласно чл. 21, ал. 1, т. 8, предл. 2 от Закона за енергетиката (ЗЕ) Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР, Комисията) определя ежегодно пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия.

Съгласно чл. 105, ал. 1 от ЗЕ, с цел гарантиране сигурната работа на електроенергийната система, операторът на електропреносната мрежа сключва сделки за допълнителни услуги при условията и по реда на Правилата за управление на електроенергийната система и Правилата за търговия с електрическа енергия (ПТЕЕ) с доставчици от и/или извън страната. Операторът на електропреносната мрежа закупува разполагаемост за резерви за първично регулиране на честотата, автоматично вторично регулиране и ръчно вторично регулиране на честотата и обменните мощности въз основа на тръжна процедура – чл. 105, ал. 2 от ЗЕ. Посочените услуги представляват допълнителни услуги по смисъла на § 1, т. 14 от Допълнителните разпоредби (ДР) на ЗЕ, като според чл. 105, ал. 4 от ЗЕ активираната от тях нетна електрическа енергия се заплаща при условия, по ред и при цена, определени в ПТЕЕ.

Съгласно § 1, т. 2 от ДР на ЗЕ, „балансираща енергия“ е активната електрическа енергия, която операторът на електропреносната мрежа активира за компенсиране на разликата между регистрираните при него договорени и фактически реализираните графици за доставка, както и колебанията на товарите с недоговорен график на доставка. Нормите, уреждащи балансиращия пазар на електрическа енергия, се съдържат в ПТЕЕ и регламентират условията за продажба и покупка на балансираща енергия с цел да се гарантира сигурност и устойчивост на националната електроенергийна система и сигурната паралелна работа на електроенергийната система на континентална Европа.

Според чл. 107 от ПТЕЕ на балансиращия пазар се търгува балансираща енергия, която включва: отдадената енергия вследствие участие в регулиране (първично и вторично), зададена чрез турбинните регулатори на агрегатите/блоковете и/или потребяващи обекти, и/или агрегирани съоръжения/обекти или централния регулатор на електроенергийната система, интегрално за всеки период на диспечирание; балансиране чрез корекция на работната точка на агрегатите/блоковете и/или потребяващи обекти, и/или агрегирани съоръжения/обекти (резерв за заместване), зададена от дежурния диспечер на независимия преносен оператор, интегрално за всеки период на диспечирание; отдадена енергия вследствие на активирани агрегати/блокове и/или потребяващи обекти, и/или агрегирани съоръжения/обекти, интегрално за всеки период на диспечирание; балансиране чрез промяна

на състоянието (включване, изключване) на агрегатите/блоковете и/или потребяващи обекти, и/или агрегирани съоръжения/обекти, зададена от дежурния диспечер на независимия преносен оператор, интегрално за всеки период на диспечирание; енергия, закупена/продадена от/на съседни енергийни системи, чрез Европейската платформа за процедурата по уравняване на дисбалансите; произведената електрическа енергия вследствие на активирани инсталации на потребители и/или агрегирани съоръжения/обекти от бавен (студен) резерв за заместване, интегрално за всеки период на диспечирание.

С оглед реализирането на електрическа енергия на балансиращия пазар, „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД (ЕСО ЕАД) сключва договори за участие на балансиращия пазар с доставчик на балансираща енергия, които имат за предмет предоставяне на балансираща енергия на независимия преносен оператор от вторичен, активиран бърз (минутен) и активиран бавен (студен) резерв за заместване – чл. 11, т. 7 и чл. 17, ал. 1 от ПТЕЕ.

Според чл. 99, ал. 1 и ал. 2 от ЗЕ за целите на балансиране на производството и потреблението на електрическа енергия операторът на електропреносната мрежа организира пазар на балансираща енергия в съответствие с ПТЕЕ и е страна по всички сделки с балансираща енергия, в т.ч. и с търговски участници, които притежават диспечирани производствени и/или потребяващи обекти и/или агрегирани съоръжения/обекти за покриване на небалансите в националната пазарна зона. Според правилата на глава девета „Балансиращ пазар“ на ПТЕЕ сключената сделка на балансиращия пазар установява задълженията на съответния доставчик на балансиращия пазар да предоставя или да закупува енергия на/от електропреносния оператор според спецификата на предложението и разпореждането, издадено от диспечера на оператора на електроенергийния пазар, а в изпълнение на такива сделки ЕСО ЕАД купува/продава балансираща енергия въз основа на предложения за регулиране нагоре и предложения за регулиране надолу, предоставени от доставчиците на балансираща енергия, които е регистрирало по реда на ПТЕЕ. Регистърът с доставчиците на балансираща енергия по чл. 119 от ПТЕЕ е публикуван от ЕСО ЕАД на следния интернет адрес: <http://www.eso.bg/?did=26#Списъци и регистри>.

За изпълнение на правомощието на Комисията по чл. 21, ал. 1, т. 8, предл. 2 от ЗЕ, със заповед № 3-Е-276 от 26.10.2021 г. на председателя на КЕВР е сформирана работна група, която след анализ на всички относими факти и обстоятелства е изготвила доклад с вх. № Е-Дк-1259 от 01.12.2021 г. относно определяне на пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия. Същият, както и проект на решение за определяне на пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия, са приети от КЕВР с решение по Протокол № 282 от 06.12.2021 г., т. 1. В тази връзка е проведено обществено обсъждане на 08.12.2021 г., след което са постъпили становища от „Национална електрическа компания“ ЕАД (НЕК ЕАД) с вх. № Е-13-01-44 от 21.12.2021 г. и от „ЕВН България“ ЕАД с вх. № Е-13-32-12 от 17.12.2021 г.

Според НЕК ЕАД въведеният в началото на 2021 г. пазарен принцип за определяне на доставчици на балансираща енергия обезсмисля определянето на пределна цена за сключване на сделки на балансиращия пазар. Тъй като към момента има законово задължение КЕВР да определя пределни цени за регулиране е необходимо Комисията да създаде достатъчно широк диапазон за оферирание, така че тези цени да не ограничават доставчиците на услугите.

Дружеството намира предложената от КЕВР стойност на пределната цена за регулиране надолу, а именно 30% от Цпдн, за недостатъчно аргументирана поради липса на конкретно обосновани изчисления.

НЕК ЕАД счита за противоречащ на принципите за равнопоставеност и на икономическата логика подхода на КЕВР да коригира недобросъвестното пазарно поведение на участници, които в Д-1 изкуствено създават недостиг и застрашават сигурността на електроенергийната система, с налагане на допълнителна финансова тежест на доставчиците на балансираща енергия, т.е. на тези, които чрез диспечиранието си мощности способстват за нормалното функциониране на електроенергийната система. Посочва, че при определяне

на пределните цени за регулиране нагоре и надолу КЕВР се ръководи от виждането, че те са рамката, извън която би се получило изкривяване на цените на балансиращия пазар чрез цени за недостиг и излишък, които не са съобразени с пазарните принципи. Цените за регулиране нагоре и надолу имат голямо значение за определяне на цената за недостиг и излишък, но основното при определянето им е механизмът, използван от ЕСО ЕАД при извършване на месечния сетълмент, както и начинът на управление на електроенергийната система от ЦДУ. По-конкретно изтъква, че пазарните участници – доставчици на балансираща енергия, участвайки в тръжните процедури на оператора, дават своите предложения за цени за регулиране нагоре и регулиране надолу. А цените за излишък и недостиг се определят от ЕСО ЕАД в ролята му на администратор на балансиращия пазар при извършване на месечния финансов сетълмент. Те се формират по утвърдена от КЕВР Методика за определяне на цени на балансираща енергия (Методиката), която е приложение към ПТЕЕ и не се определят пряко от пазарните участници – доставчици на балансираща енергия. Предлаганите цени за регулиране нагоре и надолу от доставчици на балансираща енергия пораждаат финансови последици само ако бъде активиран от ЦДУ агрегат на съответния доставчик за балансиране на системата и то едва след като предложените цени за регулиране преминат през изчислителния механизъм, заложен в Методиката.

По отношение предложената пределна цена за регулиране надолу НЕК ЕАД обръща внимание, че с Решение № Ц-27 от 01.07.2021 г. КЕВР е определила цена за обществена доставка в размер на 108,37 лв./MWh, в т.ч. 5,34 лв./MWh компонента за дейността „обществена доставка“. При условие, че бъде приета пределна цена за регулиране надолу в размер на 30% Цпдн, при управление на ЕЕС от ЦДУ чрез използване на мощностите от ВЕЦ и ПАВЕЦ, собственост на НЕК ЕАД, „Ей И Ес –ЗС Марица Изток 1“ ЕООД и „КонтурГлобал Марица Изток 3“ АД за регулиране надолу и отчитайки настоящите пазарни условия с високи цени на енергията на БНЕБ ЕАД, обективно съществува възможност НЕК ЕАД да заплати по-голяма стойност за предоставяната на ЕСО ЕАД услуга за регулиране надолу, отколкото е получената в Д-1 стойност от продажбата на енергията на краен снабдител (КС) по график. Като доказателство привежда следните примери:

1. Активиране от ЦДУ на ЕСО ЕАД на услугата „регулиране надолу“ от генериращи мощности на НЕК ЕАД (ВЕЦ, ПАВЕЦ, „Ей И Ес –ЗС Марица Изток 1“ ЕООД и „КонтурГлобал Марица Изток 3“ АД):

В Д-1 общественият доставчик продава на крайните снабдители (КС) 30 000 MWh. В деня на доставка ЦДУ активира услугата „регулиране надолу“ за 1 000 MWh. Приходът от продажба на енергия на крайните снабдители ще бъде изчислен по цена 103,03 лв./MWh, която е получена като от определената в текущото регулаторно решение на КЕВР цена за продажба на краен снабдител в размер на 108,37 лв./MWh е извадена компонентата за дейността „обществена доставка“ в размер на 5,34 лв./MWh. Полученият приход от НЕК ЕАД за продажбата в Д-1 по график на енергия на крайния снабдител е в размер на 1 000 MWh x 103,03 лв./MWh = 103 030 лв. Разходът за регулиране надолу не би следвало да е по-голям от посочения приход. Това ще се постигне при Цпдн не по-голяма от 343,43 лв./MWh. Тогава разходът за услугата регулиране надолу, който трябва да заплати НЕК ЕАД, е в размер на 1 000 MWh x 30%*343,43 лв./MWh = 103 029 лв. При Цпдн в размер, по-голям от 344 лв./MWh, съответно пределна цена за регулиране надолу в размер по-голям от 103,03 лв./MWh, НЕК ЕАД ще заплати повече за регулиране надолу, отколкото ще получи за продадената енергия по график. Отбелязва, че е икономически обосновано доставчикът на балансираща енергия не само с прихода да покрие размера на разхода си, но и да получи допълнителен приход от 30% за това, че е участвал в регулирането и е осигурил стабилност на ЕЕС.

2. Активиране от ЦДУ на ЕСО ЕАД на услугата „регулиране надолу“ от консумиращи мощности на НЕК ЕАД (ПАВЕЦ):

Технологията на работа на ПАВЕЦ на НЕК ЕАД обуславя технологични разходи в размер на 30%. ЦДУ активира 180 MWh от ПАВЕЦ за регулиране надолу. От долния в горния изравнител се прехвърля воден ресурс, който, вземайки предвид технологичния

разход, има потенциал да генерира около 126 MWh електрическа енергия. Приходът за НЕК ЕАД от продажба на крайните снабдители ще бъде $126 \text{ MWh} \times 103,03 \text{ лв./MWh} = 12\,982 \text{ лв.}$ Съответно разходът за регулиране надолу не би следвало да е по-голям от посочения приход. Това ще се постигне при Цпдн не по-висока от 240,40 лв./MWh. Тогава разходът за НЕК ЕАД би бил $180 \text{ MWh} \times 30\% \times 240,40 \text{ лв./MWh} = 12\,982 \text{ лв.}$ При Цпдн в размер, по-голям от 240,40 лв./MWh, съответно цена за регулиране надолу в размер по-голям от 72,12 лв./MWh, НЕК ЕАД ще заплати повече за регулиране надолу, отколкото ще получи от продадената енергия по график. Отбелязва, че е икономически обосновано доставчикът на балансираща енергия не само с прихода да покрие размера на разхода си, но и да получи допълнителен приход от 30% за това, че е участвал в регулирането и е осигурил стабилност на ЕЕС.

Според НЕК ЕАД определянето на еднаква пределна цена на ПАВЕЦ и другите участници за регулиране надолу е в противоречие с мотивите на КЕВР, че пределната цена за регулиране надолу следва да е обща за всички участници на пазара, независимо от това дали използваните мощности са производствени или консумиращи, като по този начин се осигурява недискриминиращо и равнопоставено положение на централите и не се допуска облагодетелстване на даден участник. Подчертава, че производители, които при регулиране надолу намаляват своето производство, практически спестявайки разходите за гориво (включително за емисии CO_2), получават приход от продадената енергия по график. При ПАВЕЦ в помпен режим се консумира енергия, която впоследствие се реализира, но с 30% по-малко, което създава неравнопоставеност с другите доставчици на услугата „регулиране надолу“. НЕК ЕАД счита, че не трябва да бъдат третираны по еднакъв начин производствени и консумиращи мощности от ПАВЕЦ, а цената за регулиране надолу трябва да се определи отделно за генериращи и отделно за консумиращи мощности като ПАВЕЦ.

Във връзка с гореизложеното НЕК ЕАД настоява пределната цена за регулиране надолу не само да бъде обвързана с цената на пазара ден напред, но и с утвърдената цена за обществена доставка. Предложението на НЕК ЕАД е в окончателния вариант на решението КЕВР да определи:

1. Пределна цена за предоставена от генериращи мощности балансираща енергия за регулиране надолу в размер на $30\% \times \text{Цпдн}$, но не повече от $70\% \times \text{Цкрсн}$, където Цкрсн се определя с формулата:

$\text{Цкрсн} = \text{Цкс} - \text{Код}$, като Цкс е утвърдената от КЕВР цена за обществена доставка, а Код е компонентата за дейността „обществена доставка“;

2. Пределна цена за предоставена от консумиращи мощности балансираща енергия за регулиране надолу в размер на $30\% \times \text{Цпдн}$, но не повече от $(70\% - N\%) \times \text{Цкрсн}$, където N% е технологичната загуба на съответната консумираща мощност, а Цкрсн се определя с формулата:

$\text{Цкрсн} = \text{Цкс} - \text{Код}$, като Цкс е утвърдената от КЕВР цена за обществена доставка, а Код е компонентата за дейността „обществена доставка“.

Комисията приема възражението на дружеството по отношение начина за формиране на пределната цена за регулиране надолу за частично основателно. В тази връзка, предвид обстоятелството, че значителна част от електрическата енергия, използвана от ЕСО ЕАД за регулиране надолу е такава, предназначена за клиентите на регулирания пазар (т.е. се реализира по регулирани, а не по свободно договорени цени), пределната цена за регулиране надолу следва да бъде обвързана с цената на пазара ден напред, но и с регулираната цена на производителите, участващи в микса на обществения доставчик, които предоставят тази услуга. Съгласно Решение № Ц-27 от 01.07.2021 г. на КЕВР производителят с най-ниска цена, предоставящ услугата регулиране надолу, е ВЕЦ, собственост на НЕК ЕАД, като утвърдената му цена е в размер на 83,43 лв./MWh.

Във връзка с горното, с цел недопускане доставчици на балансираща енергия да реализират финансови загуби от участието си в регулирането и осигуряването на стабилност на електроенергийната система, пределната цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за предоставяне на системна услуга за регулиране надолу следва да е в

размер на 30%*Цпдн, където Цпдн е равна на почасовата цена на пазара ден напред на БНЕБ ЕАД, но не по-висока от регулираната цена на ВЕЦ, собственост на НЕК ЕАД.

Комисията не приема предложението за определяне на отделни пределни цени за регулиране надолу за генериращи, съответно за консумиращи мощности. Съгласно чл. 6, пар. 4 от Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно вътрешния пазар на електроенергия, уреждането на балансиращата енергия за стандартните балансиращи продукти и специалните балансиращи продукти се основава на най-високата приета офертна цена (pay-as-cleared). Аналогична е и разпоредбата на чл. 149, ал. 2, т. 2 от ПТЕЕ, според която доставчикът купува от независимия преносен оператор непроизведеното по нареждане на дежурния диспечер количество електрическа енергия по най-ниската цена на предложение за балансиране надолу, активирано в този период на диспечериране. Изискването за единна цена на балансиращата енергия важи общо за всички видове доставчици на балансираща енергия, което от своя страна налага съответно и определянето на една пределна цена за регулиране надолу.

По отношение искането на НЕК ЕАД Комисията да създаде достатъчно широк диапазон за офертиране, така че пределните цени да не ограничават доставчиците на услугите, следва да се има предвид, че предложеният в настоящото решение диапазон е в значителна степен достатъчен, за да осигури от една страна ефективна конкуренция между доставчиците, а от друга да предотврати пазарни злоупотреби от доминиращи доставчици на балансираща енергия.

В становището си „ЕВН България“ ЕАД изразява положителна оценка относно обвързването на пределната цена за балансиране надолу с цената на пазара ден напред, тъй като по този начин би се намалила разликата между цена недостиг и излишък и е стъпка към пазарни принципи на ценообразуване. Дружеството посочва също, че при въвеждане на цена за регулиране надолу като процент от цената на пазара ден напред, при запазване на „тавана“ на цената за регулиране нагоре като твърда сума, добавена към борсовата цена, е възможно да има предпоставка за диспропорции при цени, различни от 143 лв. В единия случай, при цена над 143 лв., пазарните участници ще предпочитат да са в недостиг, а при по-ниска – в излишък, което води до неприемлива ситуация. В тази връзка счита, че прилагането на различни подходи (% от борсова цена и борсова цена +100 лв.) може да доведе до други изкривявания в пазара при определянето на цените за недостиг и излишък от ЕСО ЕАД и не гарантира, че цената за недостиг ще бъде по-висока от тази на ден напред. За да се осигури, че цената за недостиг е по-висока от цената на пазара ден напред, е необходимо от формулата за образуване на цената да бъде изваден елементът, с който се остойностява „нетингът“ в системата по административно определена цена (непроменена от 2014 г.).

В допълнение отбелязва, че в изпълнение на европейските изисквания следва да бъде въведена единна цена за балансиране, която да бъде резултат от конкурентен балансиращ пазар с ясна пазарна структура, за да се стимулира точното прогнозиране от страна на търговските участници. „ЕВН България“ ЕАД посочва, че съгласно становище на Европейската комисия от 21.05.2021 г по член 20, параграф 5 от Регламент (ЕС) 2019/943 относно Плана за изпълнение на България в частта за пазара за балансираща енергия и за уреждане на дисбалансите е посочен ангажимент за:

– Въвеждане на период на сетълмент от 15 минути съгласно чл. 8 от Регламента относно електроенергията – най-късно до 31 декември 2022 г.;

– Въвеждане на една цена за балансиране за периоди, в които не е имало задействане на балансираща енергия – до 31 декември 2022 г. Цената на дисбаланса следва да отразява стойността на избегнатото задействане на балансираща енергия от резервите за вторично регулиране на честотата или резервите за заместване в съответствие с чл. 55 от Регламент (ЕС) 2017/2195 от 23 ноември 2017 г. за установяване на насоки за електроенергийното балансиране (т.е. офертата за най-ниска цена за задействане на балансираща енергия, подадена към ЕСО ЕАД в съответния период на уреждане на дисбалансите).

Комисията счита за частично основателно възражението на дружеството, че при въвеждане на цена за регулиране надолу като процент от цената на пазара ден напред, при

запазване на „тавана“ на цената за регулиране нагоре като твърда сума, добавена към борсовата цена, е възможно да има предпоставка за диспропорции при цени, различни от 143 лв. В тази връзка, с оглед посоченото по-долу, за да се постигне равна отдалеченост на двете цени за балансиращи услуги от цената на организиран борсов пазар, следва и цената за регулиране нагоре да се увеличи, което ще доведе до общо нарастване на разходите на пазарните участници за небаланси. Това от своя страна ще представлява допълнителна тежест за пазарните участници, имайки предвид повишените в пъти борсови цени.

В останалата си част предложенията на дружеството са неотнормирани към настоящото производство, тъй като са свързани с изменение на ПТЕЕ и други подзаконови нормативни актове.

След обсъждане и анализ на всички събрани в хода на административното производство данни и доказателства, както и на постъпилите писмени становища, Комисията приема за установено следното:

С Решение № Ц-45 от 23.12.2020 г. КЕВР е определила, считано от 01.01.2021 г., пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия, както следва: пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за предоставяне на системна услуга за регулиране нагоре в размер на Цпдн + 100 лв./MWh, където Цпдн е равна на почасовата цена на пазара „ден напред“ на „Българска независима енергийна борса“ ЕАД и пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за предоставяне на системна услуга за регулиране надолу в размер на 0,00 (нула) лв./MWh. Според Решение № Ц-45 от 23.12.2020 г. КЕВР, в частта по т. 3, посочените пределни цени не се прилагат при сключване на сделки за балансираща енергия, която е закупена/продадена от/на съседни енергийни системи по двустранни споразумения или от регионален балансиращ пазар.

Средните месечни цени за предходните 10 месеца са отразени в таблицата по-долу:

	<i>Недостиг, лв./MWh</i>	<i>Излишък, лв./MWh</i>
Януари 2021 г.	192,91	13,88
Февруари 2021 г.	182,67	11,81
Март 2021 г.	172,49	12,94
Април 2021 г.	189,53	13,40
Май 2021 г.	196,25	9,89
Юни 2021 г.	215,73	15,21
Юли 2021 г.	224,29	16,19
Август 2021 г.	302,65	10,12
Септември 2021 г.	321,80	9,56
Октомври 2021 г.	398,94	13,69
Януари – Октомври 2021 г.	239,72	12,67

Следва да се има предвид, че посочените средни стойности на цените на балансиращата енергия се заплащат от координаторите на балансиращи групи на оператора на балансиращия пазар. След нетиране на небаланса, координаторите разпределят на членовете на съответната балансираща група разходите си към ЕСО ЕАД, като цените за недостиг на отделните търговски участници намаляват до значително по-ниски нива, а за излишък се увеличават, което редуцира значително разходите за балансиране на производители и потребители.

С оглед анализ и оценка на състоянието на балансиращия пазар е извършено сравнение на постигнатите цени за недостиг на балансиращия пазар за 2020 г. и 2021 г. за месеците януари – октомври, което е показано по-долу:

	2020 г. лв./MWh	2021 г. лв./MWh	Изменение %
Януари	194,56	192,91	-0,85%
Февруари	166,58	182,67	9,66%
Март	151,38	172,49	13,95%
Април	152,82	189,53	24,02%
Май	145,42	196,25	34,95%
Юни	151,40	215,73	42,49%
Юли	173,66	224,29	29,15%
Август	167,25	302,65	80,96%
Септември	190,60	321,80	68,84%
Октомври	185,82	398,94	114,69%
Януари-Октомври	167,95	239,73	42,74%

От горе представените данни е видно, че средната цена за недостиг се увеличава през всеки от месеците на разглеждания период за 2021 г., с изключение на месец януари, което се дължи на увеличението на цените на пазара „ден напред“.

Цените на доставчиците на балансираща енергия следват постигнатите цени на пазара „ден напред“, като така се постига обвързаност на двата пазара и не се допускат арбитражи. Подобна мярка осигурява пропорционалност на разходите за балансиране на пазарните участници в зависимост от почасовите цени на пазара. Постигнатата цена на пазара „ден напред“ функционира като минимална цена за предложенията за регулиране нагоре. По този начин винаги цената за небаланс е по-неблагоприятна от тази на пазара „ден напред“, както и пазарните участници се стимулират да участват и на пазара на балансираща енергия с резервния си капацитет.

Обвързването на цените, предлагани от доставчиците на балансираща енергия в Р България, с цените на спот пазара ще възпрепятства реализирането на пазарни манипулации. Използването на пределната цена на балансиращата енергия от търговските участници като горна граница при подаваните оферти за покупка на борсовия пазар води до умишлено изкривяване на пазарните отношения, тъй като се явява стимул пазарните участници да предпочетат да са в недостиг, затруднявайки управлението и сигурността на електроенергийната система. В много случаи този предварително делегиран недостиг води до използване от страна на независимия преносен оператор на целия резервиран диапазон за регулиране нагоре, което застрашава сигурността на електроенергийната система от една страна, а от друга води до значително по-високи разходи за останалите пазарни участници.

Видно от горното, с цел недопускане на изкривяване на пазарните отношения и гарантиране на сигурността на електроенергийната система, цената за недостиг следва да е най-високата цена на пазара, с оглед нейния превантивен и възпиращ характер. В тази връзка, цените за регулиране нагоре, като основен разход на оператора на балансиращия пазар при формиране на цените за недостиг, следва да са обвързани с постигнатите такива на пазара „ден напред“. Такава е и европейската практика, тъй като при по-високи цени на пазара „ден напред“, производителите нямат стимул за поддържане на диапазон за регулиране нагоре. При ниски цени на пазара „ден напред“, а високи такива на балансиращия пазар, клиентите са ошетени с необосновано високи цени за небаланс.

Пределната цена за регулиране нагоре следва да е обвързана с почасовите стойности на постигнатите цени на пазара „ден напред“, като в същото време гарантира, че е достатъчно висока през всеки един час, така че да не стимулира пазарните участници да преднамерено да са в недостиг, което застрашава сигурността на електроенергийната система. В тази връзка е обосновано пределната цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за регулиране нагоре да се запази в размер на Цпдн + добавка в размер на 100 лв., където Цпдн е равна на цената на пазара „ден напред“ на „Българска независима енергийна борса“ ЕАД (БНЕБ ЕАД) за съответния час. При по-ниска добавка е налице

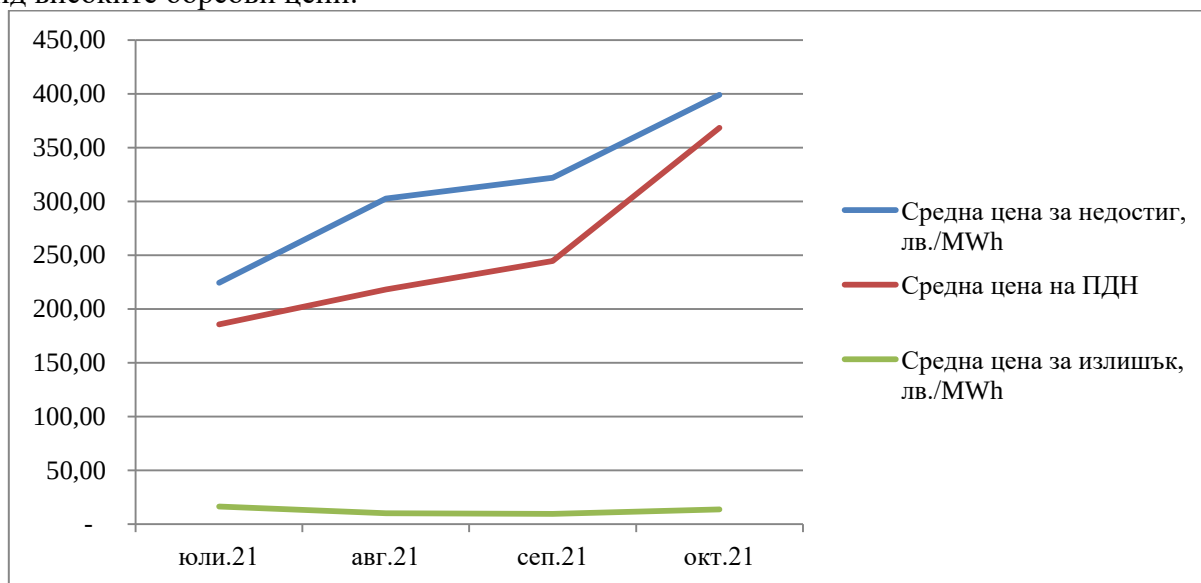

възможност в над 30% от часовете на месеца да се постигне цена за недостиг по-ниска от тази на пазара „ден напред“, каквито аномалии се получават и към настоящия момент.

Така определена, **пределната цената за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за регулиране нагоре в размер на Цпдн + 100 лв., където Цпдн е равна на цената на пазара „ден напред“ на БНЕБ ЕАД за съответния час:** следва постигнатите цени на пазара „ден напред“, при което се постига обвързаност на двата пазара и не се допускат арбитражи; осигурява предпоставки цената за недостиг да е най-високата цена на пазара, с оглед нейния превантивен и възпиращ характер; предполага оптимизация и обвързване на разходите на пазарните участници за небаланс със стойността на електрическата енергия; предотвратява възникването на екстремни почасови цени на балансиращата енергия, тъй като при изключително високи такива на пазара „ден напред“, коефициентът ги мултиплицира в екстремни на балансиращия пазар; защитава доставчиците на балансираща енергия да не продават под стойността на променливите си разходи.

Предвид горните аргументи, прилагането на действащия към момента модел за определяне на цената на доставчиците на балансираща енергия осигурява предпоставки за стабилност на сектора, сигурност на снабдяването, недопускане на арбитражи между балансиращия пазар и пазара „ден напред“, както и спазване на принципите по чл. 23, чл. 24 и чл. 31 от ЗЕ, поради което КЕВР счита, че прилагането на същия следва да бъде запазено и през периода 01.01.2022 г. – 31.12.2022 г.

Разходите за небаланс на пазарните участници не зависят основно от цените за недостиг, а зависят и от цените за излишък. Диапазона на отклонение между пазарната цена и тази за недостиг е в пъти по-малък от този между пазарната цена и цената за излишък (видно от графиката по-долу), каквото явление се наблюдава през последните четири месеца, предвид високите борсови цени.

Изложеното се онагледява със следния пример: ако един търговец доставя на клиент 10 MWh и има 10% небаланс в посока излишък, т.е. закупил е 11 MWh за този свой клиент при средна цена от 300 лв./MWh, а цената на излишък на ЕСО ЕАД е 12 лв./MWh, то за този 1 MWh излишък координаторът ще направи разход от 288 лв. ($1 \text{ MWh} * (300 - 12) = 288 \text{ лв.}$), като в този случай разхода за небаланс на клиента би бил 28,80 лв./MWh. Ако обаче той е закупил 9 MWh, то за този 1 MWh недостиг търговецът ще претърпи допълнителен разход от 100 лв. ($1 \text{ MWh} * (300 + 100 - 300) = 100 \text{ лв.}$), като в този случай разхода за небаланс на клиента би бил 10,00 лв./MWh.

Горното се явява стимул пазарните участници да предпочетат да са в недостиг, затруднявайки управлението на електроенергийната система, като този предварително делегиран недостиг води до използване от страна на независимия преносен оператор на целия резервиран диапазон за регулиране нагоре, особено през зимните месеци, които се

характеризират със значително по-висок товар, което застрашава и сигурността на електроенергийната система. В същото време, обаче, постигането на равна отдалеченост на двете цени за небаланс от пазарната цена създава рискове от невъзможност за покриване на условно-постоянните разходи на производителите, предлагащи услугата регулиране надолу в часовете с относително ниски цени (при голямо увеличение на пределната цена за регулиране надолу) и/или значително повишаване на разходите за балансиране на пазарните участници (при увеличаване на пределната цена за недостиг).

Във връзка с горното и предвид факта, че офертите на доставчиците на услугата регулиране надолу са около определената пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за регулиране надолу е обосновано тя да се повиши, като се обвърже с постигнатите цени на пазара „ден напред“, а именно в размер на $30\% \cdot \text{Цпдн}$, където Цпдн е равна на цената на пазара „ден напред“ на БНЕБ ЕАД за съответния час. Следва да се отчете и обстоятелството, че значителна част от електрическата енергия, използвана от ЕСО ЕАД за регулиране надолу, е такава, предназначена за осигуряване на потреблението на клиентите на регулирания пазар. В тази връзка пределната цена за регулиране надолу следва да бъде обвързана с цената на пазара ден напред, но и с регулираната цена на производителите, които освен че участват в микса на обществения доставчик, предоставят и тази услуга. В тази връзка, с цел недопускане доставчици на балансираща енергия да реализират финансови загуби от участието си в регулирането и осигуряването на стабилност на електроенергийната система, пределната цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за предоставяне на системна услуга за регулиране надолу следва да е в размер на $30\% \cdot \text{Цпдн}$, където Цпдн е равна на почасовата цена на пазара „ден напред“ на БНЕБ ЕАД, но не по-висока от регулираната цена на ВЕЦ, собственост на НЕК ЕАД, която е най-ниска от цените на електрическата енергия на производителите, участващи в микса на обществения доставчик и едновременно с това предоставящи на ЕСО ЕАД балансираща енергия.

Въз основа на изложените по-горе аргументи, КЕВР приема пределната цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия да е, както следва: пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за предоставяне на системна услуга за регулиране нагоре в размер на $\text{Цпдн} + 100 \text{ лв.}$, където Цпдн е равна на почасовата цена на пазара „ден напред“ на БНЕБ ЕАД и пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за предоставяне на системна услуга за регулиране надолу в размер на $30\% \cdot \text{Цпдн}$, където Цпдн е равна на почасовата цена на пазара „ден напред“ на БНЕБ ЕАД, но не по-висока от регулираната цена на ВЕЦ, собственост на НЕК ЕАД. Тези пределни цени не следва да се прилагат при сключване на сделки за балансираща енергия, която е закупена/продадена от/на съседни енергийни системи по двустранни споразумения или от регионален балансиращ пазар.

Предвид гореизложеното и на основание чл. 21, ал. 1, т. 8, предложение 2 от Закона за енергетиката

КОМИСИЯТА ЗА ЕНЕРГИЙНО И ВОДНО РЕГУЛИРАНЕ

Р Е Ш И:

Определя, считано от 01.01.2022 г., пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия, както следва:

1. Пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за предоставяне на системна услуга за регулиране нагоре в размер на $\text{Цпдн} + 100 \text{ лв.}$, където Цпдн е равна на почасовата цена на пазара „ден напред“ на „Българска независима енергийна борса“ ЕАД;

2. Пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за предоставяне на системна услуга за регулиране надолу в размер на $30\% \cdot \text{Цпдн}$, където Цпдн е равна на почасовата цена на пазара „ден напред“ на „Българска независима енергийна борса“ ЕАД, но не по-висока от регулираната цена на водноелектрическите централи, собственост на „Национална електрическа компания“ ЕАД;

3. Пределните цени по т. 1 и т. 2 не се прилагат при сключване на сделки за балансираща енергия, която е закупена/продадена от/на съседни енергийни системи по двустранни споразумения или от регионален балансиращ пазар.

Решението подлежи на обжалване пред Административен съд – София град в 14-дневен срок.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ДОЦ. Д-Р ИВАН Н. ИВАНОВ

ГЛАВЕН СЕКРЕТАР:

РОСИЦА ТОТКОВА